

Maar is dan in de internationale betrekkingen tusschen de staten het conflict tusschen macht en recht onontkoombaar?

Daarop zeggen wij: neen! Nimmer mag de christelijke staatsbeschouwing het hoofd buigen voor een theorie, die in de internationale betrekkingen het sacro egoïsme („heilig” egoïsme) der staten tot een soort natuurwet verheft; een natuurwet, waartegen de beste wil ter wereld zich niet verzetten kan. Zulk een theorie is innerlijk vals. De innerlijke levenswet van den staat is geen natuurwet, maar moet bewust willend worden gehoorzaamd. En nimmer kan een staat een volstrekt egoïstische machtspolitiek rechtvaardigen met een beroep op zijn levensbelangen. God heeft den staten niet zulk een structuur gegeven, dat ze met een soort natuurnoodwendigheid tegenover elkaar een kaïnpolitiek moeten voeren, om in stand te blijven. Men moet blind zijn om niet te zien, dat de levensbelangen der staten veelvuldig onderling vervlochten zijn. Niet de structuur van het staatsleven, niet dus de verleende zwaarmacht, die immers het recht dienen moet, maar de zonde der volkeren heeft in het internationaal verkeer der staten het individualistisch machts-egoïsme ten troon verheven.¹⁴⁾

Doch anderzijds zeggen we: een christelijke buitenlandse politiek, die de in het rijk van Christus bewaarde levensorde erkennen wil, kan niet die van eenzijdige ontwapening zijn.

Want zoolang er nog niet een ontwikkeld volkenrecht is en beoefend wordt, moet alle onrechtmatig geweld geweerd worden, en in dien weg dit recht worden opgebouwd. En waar dit volkenrecht een publiek karakter draagt, zal de zwaarmacht van den staat het toch wel immer moeten dienen.

Hier ligt het eigenlijke recht van den oorlog. De staat moet voor het recht opkomen; in den oorlog voor het recht in het volkenleven. Ds de Graaf spreekt van den geoorloofden oorlog, „voor het recht des Heeren, waaronder niet alleen het eigen volk, maar ook alle volken, en in de eerste plaats de gemeenschap der volken bescherming vindt.”¹⁵⁾ In dien geest zal ook Prof. Grosheide het bedoelen, als hij schrijft, dat oorlogen zelfs een enkele maal geboden kunnen zijn.¹⁶⁾

Over dit volkenrecht, waarin eigenlijk het recht van den oorlog besloten is, willen we de volgende maal iets zeggen; en dan tevens gaan spreken over de concrete situatie van onze dagen.

W.

R. S.

1) Het is wellicht van belang op te merken, dat de tijdelijkheid van den geschapen kosmos door God bedoeld was, om pas na een catastrofe in een punt des tijds van zijn tijdelijk karakter te worden ontheven en getransponeerd tot een eeuwigheid.

2) De Fransche tekst is te vinden bij Fabius, Volkenrecht, bl. 22.

3) Bavinck, Oorlog en Christendom, bl. 47.

4) Idem, bl. 58.

5) Kuyper, E. Voto, IV, bl. 120.

6) Dezelde, Locus de Magistratu, bl. 351.

7) Anema, art. De A. R. partij en de internationale verhoudingen, in het gedenkboek Schrift en Historie, bl. 182.

8) Dooyeweerd, Wijsbegeerte der Wetsidee, III, bl. 413.

9) Dezelde, Norm en Feit, art. in Themis, 1932, bl. 201. Over arbitrage in het algemeen zijn voor een niet-jurist zeer instructief de opmerkingen van Nederbragt, Oorlog en Vrede, bl. 41 vv.

10) Zie Dooyeweerd, Norm en Feit, bl. 202.

11) Dooyeweerd, Wijsbegeerte der Wetsidee, III, bl. 408. Dooyeweerd zelf voegt hier aan toe, bl. 408/409: „De lichte hartige, in waarheid demonische vreemde in „den sterken staat” met zijn machtig leger is met de Christelijke vaderlandsliefde ten eenenmale in onverzoonlijke tegenstelling”; en schrijft op bl. 413: „In de internationale morele betrekkingen tusschen de staten onderling kan de liefde tot het individuele vaderland niet aan den moreelen eisch voldoen zonder tegenwicht in een internationale naastenliefde tusschen de volkeren onderling”. Men zie over vaderlandsliefde ook Bavinck, a.w. bl. 41 v. en Grosheide, Nationaal en Internationaal naar de Schrift, bl. 34.

12) Zie Dooyeweerd, Wijsbegeerte der Wetsidee, III, blz. 410 v.

13) Over dat soort liefde schrijft De Graaf, Gij zult niet doodslaan, bl. 11 v.

14) Dooyeweerd, Wijsbegeerte der Wetsidee, III, blz. 413.

15) De Graaf, a.w. bl. 9.

16) Grosheide, a.w. bl. 16.

EVANGELIE EN TUMULT.

Wenn Du über das Evangelium richtig urteilst, so meine nur nicht, man könne seine Sache ohne Tumult, Aergernis und Aufruhr treiben. Du wirst aus einem Schwert keine Feder machen können und aus Krieg nicht Frieden: das Wort Gottes ist ein Schwert, Krieg ist es, Ruin ist es, Aergernis ist es, Verderben ist es, Gift ist es und — wie Amos (Hos. 13, 7) sagt — wie ein Bär auf dem Wege und wie eine Löwin im Walde.

Luther a. Spalatin 1520. (Motto, afgedrukt op het officiële verslag der vierde „Bijdenis-synode” der „Deutsche Evangelische Kirche”, gehouden te Oeynhausen, 17—22 Febr. 1936.)

UIT DE SCHRIFT

De verhoogde Christus opent Europa.

II.

II. Het hart van Lydia geopend.

... en van daar naar Filippi, welke is de eerste stad van dit deel van Macedonië, eene kolonie; en wij onthielden ons in die stad ettelijke dagen.

En op den dag des sabbats gingen wij buiten de stad aan de rivier, waar het gebed placht te geschieden; en nedergezeten zijnde spraken wij tot de vrouwen die te zamen gekomen waren.

En eene zekere vrouw met name Lydia, eene purperverkoopster van de stad Thyatira, die God diende, hoorde (ons); welker hart de Heere heeft geopend, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd.

Handel 16:12—14.

Paulus en zijn reisgenooten komen na een zeer voorspoedige reis in Macedonië. Veel arbeid hebben ze in Klein-Azië achtergelaten om veel zegen te mogen verwachten in Europa!

Wanneer toch Jezus Christus in een openbaring des nachts een geopend land en een geopend volk laat zien, mogen ze toch zeker zijn van veel zegen. Het gaal heel anders toe!

Filippi toch is een gesloten stad. Lucas, die er anders haastig bij is, om Paulus' daden breed te beschrijven, volstaat er mee om te vertellen: „Wij brachten nogal eenige dagen in deze stad door”. Wanneer dus Lucas niets te verhalen weet is er ook niets gebeurd. Filippi is gesloten!

En de vele Macedonische mannen roepen hun hulp niet in! Dat is geloofsbeproeving geweest. Het behoort bij de soevereine leiding van Christus om aan Zijn gezanten en aan Zijn kerk te doen gevoelen: alle harten zijn van nature voor Mij gesloten. Alleen een wonder, alleen rechtstreeks ingrijpen van Mij ontsluit de harten. Zoo leeren Paulus en de anderen, dat het kruis van Christus nederigheid vraagt en voorts dat op deze wijze de almacht van den Koning der Kerk te heerlijker zal blijken. Een gesloten stad; en daarom gaan zij naar buiten en vinden aan de rivier eenige vrouwen. Dien Sabbath verkondigen zij Christus.

Wanneer wij nu den gang der gebeurtenissen volgen, staan wij verbaasd. Hoe toch komen de harten van menschen open voor Christus? Alleen door het soevereine middel des Woords. Paulus spreekt het Woord; Lydia luistert; maar de Heere opent haar hart, zoodat zij acht slaat op hetgeen van Paulus gesproken werd.

Twee dingen treffen ons.

Zonder den Heere had het Woord geen resultaat gehad. Zonder het Woord had de Heere geen hart geopend!

Aan de uitwendige roeping alleen had Lydia niets.

Hieraan moet zich paren de inwendige roeping des Geestes.

Niet Paulus opent het hart, maar Christus!

En zoo mogen wij dus Woord en Geest niet scheiden.

De dienst van menschen is met de verborgen werking des Geestes verbonden. Hoe deze verbonden zijn weet geen mensch. Het is het geheim van den Christus. Maar dat het zoo is, staat vast.

Zoo wil dus Jezus Christus gebruik maken van het soevereine middel des Woords om het hart van Lydia te openen. Paulus predikt, Lydia hoort; maar Christus opent. Hij alleen; maar gebruikt, wil gebruiken, den sleutel des Woords, den dienst van menschen.

De verhoogde Christus openbaart Zich als profeet, soverain door het Woord roepende. Wanneer dus Hij van dit middel gebruik maken wil, heeft de Kerk het niet te versmaden.

Waarom geloof nu Lydia wel en die andere vrouwen niet? De oplossing is te zoeken in de verkiezing door Christus. Er gelooven er zoovelen als er zijn uitverkoren ten eeuwigden leven. Voor 't geloof liggen deze dingen in één lijn: verkiezing, verbond en geloof! Wie van harte geloof in den Heere Jezus Christus weet daardoor te zijn een erfgenaam des Verbonds; en dat hij erfgenaam is dankt hij aan de verkiezende liefde des Heeren.

Zoo roept dus Christus Lydia tot Zijn Verbond door het soevereine middel des Woords.

Weer bewonderen wij Zijn soevereine leiding. Christus zendt Paulus niet naar Thyatire, in Asia gelegen, omdat de vrouw, om wie het Hem begonnen was er niet meer woonde, maar in Macedonië was. Hij vergeet haar niet, en zendt zijn gezanten haar achterna. Deze godvreezende vrouw kende den God der vaderen wel; maar den Belofde der vaderen leert zij kennen door Paulus' prediking!

Jezus Christus opent, gansch anders dan Paulus gedacht heeft, allereerst het hart van een vrouw, en niet dat van een man; het hart niet van een Macedonische vrouw, maar van een vrouw uit Thyatire, uit Asia, welke stad en welk land voor Paulus gesloten waren! Sovereine leiding van Jezus Christus door Zijn soverain Woord.

B.

W.

KERKELUK LEVEN

Naar aanleiding van de jongste polemiek tusschen „Heraut” en „Reformatie”.

In aansluiting aan mijn mededeeling, gedaan in het slot van mijn laatste „Open Brief”, is één dezer dagen tusschen Prof. Dr. H. H. Kuyper en ondergeteekende een vertrouwelijke samenspreking gehouden. Het verblijft mij, langs dezen weg te kunnen mededeelen, dat in dit onderhoud de aangelegenheden van persoonlijke aard op zulk een wijze konden besproken worden, dat in betrekking tot deze punten afgeheele bevrediging kon worden bereikt, waarom dan ook over en weer van verdere publieke bespreking dezer persoonlijke aangelegenheden kon worden afgezien. Het verblijft mij, dat door dezen gang van zaken de weg tot eventueel in de toekomst nog noodzakelijk of gewenscht blijvende behandeling van principiële en praktische vraagpunten wederom geëffend is.

Deze mededeeling werd in „De Reformatie” eerst opgenomen, nadat ze door Prof. Dr. H. H. Kuyper was ingezien en accoord bevonden. Ze zal door Prof. Dr. H. H. Kuyper worden overgenomen in „De Heraut”, zoodra dit orgaan weer in zijn gewone formaat verschenen zal zijn.

K. S.

„Verzekerd uit de vruchten.” (Antwoord aan Ds Th. Delleman.) III.

Ook de twijfel inzake mijn „geloovig-zijn”, zoo merkten we op, kan niet voorkomen, zonder dat tegelijkertijd de zonde optreedt van den door velen dusgenaamden „objectieven twijfel”.

Neem iemand, die geruimen tijd heeft geleefd in de onderstelling of de overtuiging, dat hij tot de „geloovigen” gerekend mocht worden, maar die op dat punt begint te twijfelen, of 't wel waar is.

Zoo iets kan dan opkomen uit een veranderd inzicht in betrekking tot dogmatische vragen. Heeft ongereformeerde lectuur hem geschokt in zijn vroegere dogmatische overtuiging omtrent het geloof als vrucht van een onweerstaanlijke Geesteswerking, dan kan hij ook niet meer aanvaarden, wat de gereformeerde dogmatiek dan verder leert omtrent het vervolg der levensgeschiedenis van den uitverkoren mensch, in wien eenmaal de Geest alzoó gewerkt heeft. Vroeger meende hij van zichzelf te mogen aannemen, dat hij door Gods Geest „van boven af” was (weder)geboren, en dat nu daardoor een andere richting aan zijn leven was gegeven, ja, dat diensgevolge daarin een „proces” was opgetreden, dat in zijn neer-waartschen gang (terugvallen in zonde) nog wel aan den „ouden mensch” herinnerde, doch in zijn opwaartschen gang (triumfeeren over de zonde) de levenskracht van den „nieuwen mensch” openbaarde. Thans evenwel heeft die veranderde dogmatische overtuiging hem heel die constructie der verhouding van „nieuwen” en „ouden mensch” afgenomen. Hij zal zich misschien nog een „religieuze type” willen noemen. Maar een geloovige? In den zin der gereformeerde dogmatiek? Neen, dat niet meer.

Ik hoor evenwel iemand tegenwerpen: „goed, maar nu laat ge in het onderstelde geval van daareven bij dien man den twijfel beginnen „van den dogmatischen kant”; hij is eerst geschokt in dogmatische, theologische overtuigingen, en tenslotte daaraan moet de man nu ook een streep gaan halen door, of een vraagteeken gaan zetten achter al die bladzijden van zijn autobiografie, waarin hij tot dusver gemeend had, zijn geschiedenis als „geloovige” te kunnen schrijven”.

We zouden den man, die ons alzoó in de rede valt, al dadelijk kunnen tegenvoeren, dat hij, door te spreken van een twijfel, die van den theologischen, dogmatischen „kant” begint op te komen, toch feitelijk reeds als be-wezen aanvaardt, wat nog bewezen moet worden. Het is juist het groote punt-in-geding, of de twijfel begint „van een bepaalden kant”, of hij vrucht is van reflexie, althans daarvan afhankelijk, en in zijn loop daaraan gebonden is. Zoo eenvoudig zijn de dingen niet. De psychologen zijn het daarover nog lang niet eens, en de kentheoretici zoo mogelijk nog minder. Dat moest ons reeds voorzichtig maken.

We laten dit evenwel verder rusten, en gaan eens even op de redeneering van daareven door. Goed, zoo antwoorden we, laat ons dan eens een ander geval voor oogen ons stellen, een geval, waarin dan, om zoo te spreken, de twijfel „begint” van een anderen „kant”. Ook nu hopen we aan te toonen, dat ook dan de z.g. „subjectieve” twijfel niet los te maken zal zijn van hetgeen men noemt: den „objectieven” twijfel.

K. S.

Indrukken van de Generale Synode.

De bidstond.

Een volle Raamkerk. — 't Geeft moed en 't sterkt. Op den preekstoel de voorzitter der vorige Synode, Dr. K. Dijk. Veel bekenden. En buitenlanders, die het gebouw vluchtig opnemen. Wat zullen ze denken van een Nederlandse kerk? Er was er één, dien ik hoorde zeggen, dat hij voor de eerste maal in Holland was.

Mooi was de tekstkeuze: Jahwe's opdracht aan Mozes, dat hij toezien moet, alles te maken, wat dien tabernakel aangaat, naar het „voorbeld”, het „model”, hem op den berg getoond. De voorganger spreekt over „Gods vermaan voor kerkopbouw”. „Kerkopbouw”.

— we kennen ons volk, en weer, dat de doen voor met haar „k-sche” kerk, „kerkopbouw Raamkerk. I de vraag, he den, of men Of dat kán

De inleide weren, dat (laten of ooit volgen in o dus ook niet in een bidste der Gerefor dat is tegen

Inderdaad; het Nieuwe pakt, allen, leefde in een ierg” moest testamentiecl die was ben „verboden toe die ééne man maar dan vi de schäre m nog kómen, één de aansp troden. Doch

zien, Jahwe v in schaduw v En thans is (tot den „tast die dezen tel langer versp Staat, noch openreel.

Zoo bracht ganger een en niet-synod heele voll naar het mod kan de Syno De Synode, der niet-meer geschreven, le toond model;

De Keizersg stroom, die b

Dr. B. Wieh dam de open heeft hij gege persoon en g niet minder f tocht door de niet zonder steden om d Kampen: eertl verstaan — z vreeszen, thans om de kerk te indeeling van schematiek; m indien niet ál en van bijzon Daarna kwa

Ds J. L. Scho assessor, Dr G scriba. Specia met tijne ironi welsprekende op hem drukke onverschrokken openingsrede d dum van dez als de Acta, precies een eeu wie den berg v inziert, dien bel zijn, in alles t en daarvan ga

Als het mod terug, felicitati hem bemoeidge de kerk in verb invloed heeft...

LITERA

Eom

E neg

De meeste h zijn eerste „Am liet Wassent langs de Lek d de streek doo